

Bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk.

Hoorzitting over de manier waarop de bisschoppen in hun bisdom de problematiek van het seksueel misbruik hebben benaderd.

Mevrouw de Voorzitter,
Dames en Heren,

Eerst en vooral hartelijk dank voor de uitnodiging naar deze hoorzitting.

Het onnoemelijke leed van de slachtoffers van seksueel crimineel misbruik in de kerk schokt en raakt me diep. Het vertrouwen van slachtoffers in zichzelf en in anderen werd hen als kind brutaal ontnomen. Als mens, als gelovige, als priester en als bisschop schaam ik me hiervoor diep. Klein en onmachtig erken ik het verwoestende leed dat slachtoffers is aangedaan door geestelijken. Ik wil dan ook daadkrachtig werk maken van een Kerk die niet alleen in haar woorden, maar ook in daden kiest voor de gekwetste en lijdende mens.

Op 1 februari 2004 werd ik tot bisschop gewijd in de Sint-Baafskathedraal in Gent. Ik volgde daarbij mgr. Luysterman op. Ik heb toen ook kennis genomen van de commissie voor de behandeling van klachten van seksueel misbruik in een pastorale relatie. Ikzelf werd niet gecontacteerd door mevrouw Halsberghe over een melding van seksueel misbruik. Toen op 23 april het seksueel misbruik van Van Gheluwe bekend werd, heb ik steeds expliciet doorverwezen naar de commissie Adriaenssens en bij het spijtige ontslag van die commissie, als gevolg van de inbeslagname van alle dossiers door het parket, naar de federale magistraat en politie.

Als antwoord op uw vraag op welke manier ik in het bisdom Gent de problematiek van het seksueel misbruik benaderde, leg ik u mijn handelingswijze voor aan de hand van twee concrete voorbeelden:

A. Een pastoor werd in de jaren negentig beschuldigd van seksueel misbruik.

Onmiddellijk schorste mgr. Luysterman de priester preventief en liet hem opnemen in de psychiatrie.

In eerste aanleg sprak men het volgend vonnis uit – ik citeer –

“Opschorting van de uitspraak van veroordeling , gedurende een termijn van vijf jaar en dit onder de volgende voorwaarden:

- regelmatig contact houden met de probatie-assistent en zijn/haar richtlijnen nauwgezet volgen;

- in samenspraak met deze probatie-assistent en indien deze het noodzakelijk acht een hulpprogramma volgen voor daders van seksuele misdrijven;
- Elk contact met het slachtoffer en zijn familie vermijden;
- elke situatie vermijden waarbij hij in het uitsluitend gezelschap zou komen van een minderjarige, met absoluut verbod in private situaties.

En verklaart beklagde ontzet uit de burgerrechten voor een periode van vijf jaar.”

Later oordeelde het Hof van beroep echter dat de beklagde ten onrechte werd ontzet uit de burgerrechten. Na die periode van vijf jaar oordeelde de probatiecommissie “ dat deze zaak dermate gunstig geëvolueerd is ” zodat, met eenparigheid, beslist werd de probatieperiode af te sluiten.

Tijdens de probatieperiode werd de priester ook behandeld door een psychiater die na de behandeling oordeelde dat “het werk in de parochie geen gevaar zal opleveren”.

De commissie Halsberghe oordeelde in de probatieperiode dat “de rechtbank hem de kansen om in de toekomst als priester te fungeren niet wil ontnemen, maar dat eerst de voorwaarden door het vonnis gesteld moesten geëerbiedigd worden”.

Ondanks herhaaldelijk aandringen van de priester en zijn raadsheren werd de priester niet eerder dan twee jaar na het afsluiten van de probatieperiode benoemd als parochievicaris (onderpastoor) van de deken en tot parochieadministrator. Daarbij werd hem opgelegd elke situatie te vermijden waarbij hij in het uitsluitend gezelschap zou komen van een minderjarige en werden aan enkele personen ter plaatse gevraagd om hier waakzaam op toe te zien.

Ik plaatste hem recentelijk op non-actief, omdat het niet langer mogelijk was zijn taak als onderpastoor sereen uit te oefenen.

De vraag of er nog een taak weggelegd kan zijn voor personen die zich schuldig maakten aan misbruik van minderjarigen, stelt zich hier indringend, daar ik evenmin gewettigd ben inbreuk te plegen op de rechten van de betrokkene. Illustratief hierbij is het recente schrijven van de raadsman van de betrokkene die stelt dat hij “desgevallend een procedure zal aanvatten”, daar er “schade is geleden”.

B. In de jaren negentig werd een priester veroordeeld tot enkele jaren effectieve gevangenisstraf.

Terwijl hij zijn straf uitzat, volgde hij een intensieve psychologische behandeling. Vijf jaar na de veroordeling oordeelde de procureur des Konings dat “er geen beletsel is om hem opnieuw te benoemen in een functie van onderpastoor als het risico op recidive ten zeerste wordt beperkt”.

Desalniettemin oordeelde monseigneur Luysterman dat een benoeming als aalmoezenier in een rusthuis geschikter was. In die periode werd er geen melding gemaakt van klachten in verband met seksueel misbruik.

Op 7 juli 2010 schreef professor Adriaenssens mij een brief over die priester. Slachtoffers uit het verleden hadden zich tot de commissie gericht. De commissie heeft daarop deze priester ontmoet en vroeg mij in een brief om de priester “onmiddellijk te schorsen uit alle activiteiten omwille van onethisch gedrag, en dit tot verdere duidelijkheid”. Professor Adriaenssens heeft zijn dossier overgedragen aan de federale magistraat. Daarop ingaande heb ik die priester onmiddellijk preventief geschorst en stelde ik hem onmiddellijk op rust. Momenteel verblijft hij in een instelling waar hij begeleid wordt.

Het misbruik van minderjarigen is een misdaad, een ziekte en een inbreuk op de menselijke integriteit. Slachtoffers hebben nood aan gerechtigheid, professionele hulp en pastorale begeleiding. Alle drie zijn noodzakelijk maar ze zijn niet verwisselbaar. De voor de misdaad opgelopen straf brengt niet automatisch genezing bij het slachtoffer en schenkt evenmin vergiffenis aan de dader, zoals omgekeerd vergiffenis de ziekte niet geneest en evenmin de gerechtigheid tegenover het slachtoffer vervangt, en zo vervangt de zorg voor het slachtoffer de straf voor de dader niet, en kan ze nog minder het gedane kwaad vergeven. Er dient inderdaad op drie fronten gewerkt te worden. Misdaad verwijst naar het gerecht, naar gerechtigheid; ziekte naar professionele begeleiding en hulpverlening; inbreuk op de menselijke integriteit is van de orde van waardebesef en van coherentie. In de behandeling van deze misdrijven zoeken wij naar het evenwicht tussen recht en gerechtigheid en tussen rechtvaardigheid en begeleiding.

Wanneer slachtoffers van seksueel misbruik zich melden, komen verschillende verwachtingen naar boven: juridische, zorgverstrekkende en soms ook pastorale.

De waarheid bepalen van een melding en van de gevolgen van de feiten komt toe aan de rechterlijke macht. Daarom pleit ik voor een onafhankelijk en laagdrempelig contactpunt voor seksueel misbruik bij de overheid. Indien men zich alsnog richt tot de kerk, pleit ik ervoor om elk vermoeden van seksueel crimineel misbruik zelf te melden bij Justitie, eventueel met respect voor de vraag van mogelijke slachtoffers om anoniem te blijven.

De begeleiding van slachtoffers van seksueel misbruik vereist de nodige professionaliteit, waarbij de centra voor algemeen welzijn (CAW) een eerstelijns hulpverlening kunnen aanbieden.

Slachtoffers die zich met hun nood ook tot de kerk willen richten, moeten daartoe de kans krijgen. Zij hebben immers ook recht op pastorale heling. Het is aan de kerk om te zorgen dat daarvoor de gepaste wegen en de noodzakelijke ondersteuning worden aangeboden.

Zoals het burgerlijk recht voorziet ook het kerkelijk recht in bijzondere procedures voor de aanpak van “zware delicten”, zoals het seksuele misbruik van personen in een pastorale relatie. Het kerkelijk recht staat het burgerlijk recht niet in de weg; het gaat hier uitsluitend om maatregelen die binnen de kerk genomen kunnen worden betreffende daders en de gevolgen van hun handelingen. Iedere priester, religieus of leek in een pastorale relatie moet weten dat elk misbruik van deze relatie ook zal gesanctioneerd worden volgens de regels van het kerkelijk recht.

Preventief wil ik:

- mensen in pastorale dienst professioneel laten vormen en begeleiden
- een psychologische screening van de kandidaat-seminaristen
- in het seminarie een verhoogde aandacht schenken bij de begeleiding van de seminaristen,
- een duidelijke handelingsrichtlijn en gedragscode voor mensen die actief zijn in een pastorale context in voege laten treden.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren, de Kerk wordt terecht aangesproken op haar transparantie en geloofwaardigheid. De kerk werd geconfronteerd met ernstige criminele feiten die diepe wonden slaan. De kerk wordt hierbij verwezen naar de kern van haar opdracht, getuigen van een boodschap van hoop in alle nederigheid en sereniteit en staat daarbij op het snijpunt tussen barmhartigheid en rechtvaardigheid, tussen verzoening en recht. De slachtoffers en de samenleving hebben immers recht op een kerk die zich laat leiden door *‘waarheid en leven’*.

+ Luc Van Looy
Bisschop van Gent